

Nu är mosippan på väg tillbaka till Hökensås

HABO Mosippan är viktig för vårens första pollinatörer. I dag är blomman fridlyst.

Tord Ferm som bor intill Hökensås arbetar med unika metoder för att öka beståndet av mosippan. – Jag borde känna till om det finns någon annanstans, det är unikt att en privatperson jobbar med detta, säger Johan Rova, nationalparkens förvaltare.

Det fanns mycket mosippa i området på Hökensås under 1970-talet. Därefter har mängden mosippor avtagit i snabb takt. Enligt Naturskyddsföreningen återstår nu endast cirka tio procent av förekomsterna från den tiden.

– Det berättas att det var fullt med mosippor i en del backar i Hökensås och att barnen brukade plocka mosippor till fröken i skolan, säger Johan Rova, nationalparkens förvaltare i Norge.

Mosippan beskrivs inte bara som ett viktigt turistmål i Hökensås naturreservat, som lockar till sig besökare ut i skogen för att betrakta den vackra blomman. Utan mosippan som blommar tidigt på våren är kanske framförallt viktig för vårens första pollinatör. Många idéer och försök har provats för att vända trenden.

En person som arbetat med mosippan i flera år och som också blivit en expert på att driva upp mosippan i naturen är Habobon Tord Ferm.

En anledning till att mosippan idag är fridlyst är för att marken är igenväxt av ris och mossa och därför har mosippan inga möjligheter att föröka sig. För att mosippan ska trivas behövs naken sand att gro i och för att ska-

Mosippan lockar både människor och djur. FOTO: INGEMAR FRITZSSON

Tord Ferm har själv tillverkat mosippa skyltarna så att folk som promenerar förbi kan se vad det är.

pa de förutsättningarna behöver skogen brinna.

– Det förekommer inga naturliga skogsbränder i dag. Nu får man artificiellt tända eld i naturvårdssyfte, säger Göta Börjeson, ordförande i Habo Naturskyddsförening.

Tord Ferm lägger till:

– Brandförsvaret är för bra egentligen. När det är klass trevarning för bränder under torka flyger flygplanen över Hökensås tre gånger om dagen för att bevaka bränder. De ser milts där uppifrån

och ser de någon brand lärmar de direkt.

2016 beslutade länsstyrelsen i samråd med markägaren Häradsallmänning att bränna en del av Hökensås för att rädda mosippan. Efter bränningen

prövar sig Tord Ferm fram med olika metoder för att få mosippan att växa. Johan Rova, jobbade tidigare som naturre-

Tord Ferm visar upp sina försök att få Mosippan att växa i Hökensås.

Idag har Tord Ferm ungefär 150 plantor som är livskraftiga, efter fyra års arbete.

servats förvaltare på Jönköpings länsstyrelse, idag han tjänstledigt från länsstyrelsen och jobbar som nationalparksförvaltare i Norge. Han menar att Tord Ferm har hittat lösningar på hur man ska driva upp mosippan i stor skala ute i fält.

– Det är succé med Tord Ferns förnygringsförsök av mosippan. Det har blivit ett framgångsrikt projekt. Han har fått fram många plantor och de fröna kan man använda på andra ställen i Sverige sen.

Förutom Tord Ferm så bedriver Botaniska Trädgården ett arbete med driva upp mosippan i Hökensås fram till 1970 förökade sig tack vare en stor militärövning under andra världskriget.

– Det låg 2000 man här. De hade grävt upp gro-

sippan. Men Johan Rova menar att de metoder och den kunskap Tord Ferm har är unik. – Botaniska trädgården har helt andra resurser, de har personal som kan vattna plantorna varje dag. Men Tords resultat är inte sämre. Tord utför sina metoder på plats ute i skogen. Det gör inte Botaniska trädgården utan de driver upp i drivhus och planterar ut, säger Johan Rova.

Det stora beståndet av mosippa som fanns på Hökensås fram till 1970 förökade sig tack vare en stor militärövning under andra världskriget.

– Det låg 2000 man här. De hade grävt upp gro-

par överallt där de låg. Han som hade gården då var försvivlad, de grävde skyttegravar överallt. Men han kunde inte göra något. Han hade betande djur här då. Han hade åkt i finkan om han protesterade mer. Efter några år växte mosipporna runt groparna. Det kom upp ny jord när de grävt i skogen, säger Tord Ferm.

Tord Ferm behöver flera olika tillstånd för att få arbeta med mosippan. Tillståndet att ta frön har Tord Ferm fått från artskyddsförordningen. Eftersom att Hökensås ingår i Natura 2000 behöver Tord Ferm tillstånd från länsstyrelsen att arbeta med mosippan i naturreservatet.

I dag har Tord Ferm ungefär 150 plantor som är livskraftiga, efter fyra års arbete.

– Det är fler som vill ha mosippefrön, jag har varit i kontakt med Bohuslän. Men jag sa att i år får de vänta. Men nästa år tror jag att jag kommer att ha 300 plantor och då kanske vi kommer att få dela ut frön till olika ställen.

Mosippan finns i flera olika länder i världen. Gösta Börjeson, ordförande i Habo Naturskyddsförening, menar att det är viktigt att använda frön från det området där den ska säas.

– Under hundratals år har mosippan utvecklat i denna miljö och successivt anpassat sig här. I Norge växer de mycket uppe på kalvfället. Jag tror inte man ska plantera såna som är anpassade till fjällmiljö här, säger Gösta Börjeson.

I somras tog Tord Ferm hjälp av Naturskyddsföreningen för att plantera ut 600 frön, som planteras med pincett.

Amanda Forslund

Gösta Börjeson, ordförande i Naturskyddsföreningen och Tord Ferm. FOTO: AMANDA FORSLUND